

Hyvinvointikertomus 2021–2024

Kaupunginhallitus 12.5.2025

Kaupunginvaltuusto 22.5.2025

Sisällys

1 JOHDANTO.....	3
2 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN JA RAKENTEET NIVALASSA	5
2.1 Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 - valtioneuvoston periaatepäätös	5
2.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet Nivalassa.....	5
2.3 Hyvinvointikertomuksen aikataulu ja prosessin eteneminen Nivalassa.....	6
2.4 Hyvinvointikertomuksen vastuutaho ja laatijat	6
2.5 Yhteys muihin suunnitelmiin.....	7
3 VÄESTÖN HYVINVOINTI VALTUUSTOKAUDELLA 2021-2024	8
3.1 Hyvinvointitiedon arviointi hyvinvointikertomuksessa	8
3.2 Arvio tehdyistä hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toimista	8
3.3 Elinvoima ja talous	13
3.3.1 Lapset ja varhaisnuoret	16
3.3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset.....	19
3.3.3 Lapsiperheet ja palvelut Nivalassa.....	20
3.3.4 Työikäiset	21
3.3.5 Ikäihmiset	22
3.3.6 Kaikki ikäryhmät	22
3.3.7 Kuntalaisten arvio kunnallisten palveluiden hoidosta ja saatavuudesta	23
3.3.8 Nivalan TEAviisari.....	25
3.3.9 Hyte-kertoimen kehitys Nivalassa	26
.....	26
4 VALTUUSTOKÄSITTELY	27
Lähteet	28

1 JOHDANTO

Kuntalain (410/2015) mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan perustehtävä. Terveystenhuoltolaki (1326/2010) velvoittaa kuntaa huolehtimaan terveyden ja hyvinvoinnin edellytysten huomioimisesta kaikkien hallinnonalojen toiminnassa sekä seuraamaan väestön terveyttä, hyvinvointia ja toteutettuja toimenpiteitä. Kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta tulee raportoida valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvointikertomus on kerran valtuustokaudessa valtuustolle laadittava asiakirja, joka toimii kunnan hyvinvointijohtamisen, strategiatyön, talouden ja toiminnan suunnittelun, arvioinnin sekä raportoinnin työvälineenä. Hyvinvointikertomus sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin väestöryhmittäin, arvion toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta ja hyvinvointipolitiikasta kunnassa. Hyvinvointikertomuksen avulla määritetään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet, kehittämiskohteet, tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja arviointimittarit.

Käsillä oleva hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokausittain (Terveystenhuoltolaki). Se on eri hallinnonalojen asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä koottu tiivis asiakirja, joka toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön, suunnittelun ja sen toimeenpanon perustana. Hyvinvointikertomus kuvaa trendinomaisesti nivalalaisten hyvinvoinnin tilaa, vahvuuksia ja kehittämiskohteita sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Ottamalla mukaan oman toiminnan suunnitteluun hyvinvointikertomuksen antama tieto, esiin nousseet hyvinvointivajeet ja vahvuudet, voivat kaupungin eri toimialat, yhteistyötahot sekä kolmannen sektorin toimijat toteuttaa paremmin terveyden edistämisen toimia. Tavoitteena on nivoa hyvinvointityö osaksi normaalia arkea.

Hyvinvointikertomuksen valmistelu käynnistyi vuoden 2024 syksyllä hyvinvointikoordinaattorin koordinoimana. Valmisteluun osallistui laajasti kaupungin eri toimijoita, luottamushenkilöitä, kumppaneita ja asukkaita.

Laajemman hyvinvointikertomuksen lisäksi laaditaan vuosittain hyvinvointiraportti, jonka avulla voidaan määrittää tarkemmin toimenpiteitä laajassa hyvinvointikertomuksessa hyväksytyjen painopistealueiden ja tavoitteiden toteutumiseksi, arvioidaan tavoitteiden onnistumista ja tarvittaessa tarkennetaan painopistealueita. Hyvinvointiraportti ja hyvinvointikertomus toimivat hyödyllisenä työkaluna hyvinvointijohtamisen sekä kaupunkistrategian, toiminnan ja talouden suunnittelussa. Näiden tietojen pohjalta laaditaan valtuustokausittain Hyvinvointisuunnitelma, joka sisältää suunnitelman tulevaan, tarkemmat tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, resurssit sekä arviointimittarit painopistealueittain hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelmaa hyödynnetään toimialoittain talouden ja toiminnan suunnittelussa syksyisin, jolloin toimenpiteiden toteuttaminen ja toteuttamisen aikataulu arvioidaan ja päätetään talousresurssien puitteista. Hyvinvointisuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain hyvinvointiraportissa ja neljännesvuosittain laajemmassa hyvinvointikertomuksessa. Uusi seuraavan valtuustokauden mittainen hyvinvointisuunnitelma tulee valmisteluun syksyllä 2025 ja valmistuu keväksi 2026.

Merkittävä muutos edelliseen valtuustokauteen, jolla on merkitystä myös tähän hyvinvointikertomukseen, tapahtui hyvinvointialueiden aloittamisen myötä. Hyvinvointialueet ovat itsehallinnollisia alueita, jotka ovat vastanneet vuoden 2023 alusta

lähtien sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen että pelastustoimen tehtävien järjestämisestä. Tehtävät olivat siihen saakka kuntien vastuulla.

2 HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN JA RAKENTEET NIVALASSA

2.1 Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 - valtioneuvoston periaatepäätös

Valtioneuvoston kesäkuussa 2020 hyväksymä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätös linjaa pitkän aikavälin toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden eriarvoisuus vähenee vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on turvata ihmisille kestävä hyvinvointi kaikissa elämänvaiheissa.

Periaatepäätöksessä on neljä painopistettä:

- Kaikille mahdollisuus osallisuuteen
- Hyvät arkiympäristöt
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut
- Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen ymmärretään tässä linjauksessa laaja-alaisena toimintana, jonka seurauksena ihmiset voivat hyvin ja kokevat osallisuutta. Siinä onnistumiseksi tarvitaan toimia kaikilla hallinnonaloilla sekä esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan ja yritysten tekemistä. (STM 2020.)

Painottamalla ennaltaehkäiseviä toimia, kuten terveellisten elämäntapojen ja käyttäytymisen edistämistä, voidaan vähentää merkittävästi terveyseroja sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvaa taakkaa ja parantaa väestön yleistä terveyttä. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa korostetaan vaikuttavien toimien tutkimisen, kehittämisen ja käyttöönoton tehostamista. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen vaikuttavia menetelmiä tarvitaan kunnissa, hyvinvointialueilla ja ministeriössä. (THL 2024.)

2.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet Nivalassa

Hyvinvoinnin toimiala ja hyvinvointilautakunta perustettiin Nivalan kaupungille 1.6.2017 vahvistamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita. Samalla perustettiin hyvinvointijohtajan virka ja hieman myöhemmin hyvinvointikoordinaattorin toimi. Hyvinvoinnin toimialaan siirtyivät entiseltä sivistyslautakunnalta kirjasto-, liikunta ja kulttuuripalvelut, musiikkiopisto, kansalaisopisto, tanssiopisto, nuorisopalvelut, etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta sekä uutena tehtäväalueena aloitti hyvinvointipalvelut. Liikuntapalvelut, musiikki-, kansalais- ja tanssiopistopalvelut, nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö toteutetaan ostopalveluina. Lisäksi hyvinvoinnin toimiala vastaa kaupunkimarkkinoinnista ja viestinnästä. Tätä tehtävää hoitaa markkinoinnin ja viestinnän asiantuntija.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä eli HYTE-työryhmä on toiminut jo pitkään Nivalassa, mutta hyvinvoinnin toimialan perustamisen yhteydessä myös sen toiminta siirtyi toimialan alle. HYTE-työryhmänä on kuluneella valtuustokaudella toiminut kaupungin

johtoryhmä hyvinvointikoordinaattorilla täydennettynä. Keväällä 2020 HYTE-työryhmää täydennettiin edustajilla Nivalan Liikuntakeskus Oy:ltä, järjestöistä, hyvinvointilautakunnasta sekä kaupunginhallituksesta. Hyvinvointialue Pohteen edustus on myös mukana työryhmässä. Nivalan HYTE-työryhmän puheenjohtajana toimii hyvinvointijohtaja ja sihteerinä hyvinvointikoordinaattori.

2.3 Hyvinvointikertomuksen aikataulu ja prosessin eteneminen Nivalassa

Elokuu 2024 Suunnittelu- ja valmistelutyön aloitus, prosessin aikataulutus hyte-työryhmässä.

Syys-lokakuu 2024 Tiedonkeruu: Minun arkeni ja elämäni kyselyn toteutus, ZekkiPro-kyselyn toteutus.

Marraskuu 2024 Asiantuntijaryhmät arvioivat ikäkautta koskevia ajankohtaisia hyvinvoinnin vahvuuksia ja huolenaiheita. Asiantuntijaryhmät: hyte-työryhmä, lasten ja nuorten foorumi, nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto, järjestöt, kuntalaiset.

Joulukuu 2024 Indikaattoritiedon keräämistä ja analysointia. Lapsibudjetoinnin hankkeen tulosten hyödyntäminen.

Tammikuu 2025 Huolten vertaaminen ajantasaiseen indikaattoritietoon. Ajankohtaisen hyvinvointitiedon kokoaminen, hyvinvointitiedon käsittely ja tulkinta. Indikaattorivalinnat, olennaisimpien huolten nosto.

Helmikuu 2025 Yhteenvedon ja tulosten esittely eri työryhmille. Hyte-työryhmässä kertomuksen käsittely.

Maalis-huhtikuu 2025 Hyvinvointikertomuksen käsittely (hyvinvointilautakunta, kaupunginhallitus) ja hyväksyntä (kaupunginvaltuusto).

2.4 Hyvinvointikertomuksen vastuutaho ja laatijat

Hyvinvointikertomuksen valmistelusta vastaa hyvinvointilautakunta, joka valmistelee ja päättää myös hyvinvointisuunnitelman painopistealueet. Hyvinvointikertomuksen valmistelusta ja monialaisen yhteistyön toteutumisesta on huolehtinut kaupungin hyte-työryhmä, hyvinvointikertomuksen kirjoittamisesta on vastannut hyvinvointikoordinaattori. Valmisteluun ovat osallistuneet poikkihallinnollisesti useat eri työryhmät valmistelun eri vaiheissa: johtoryhmä, HYTE-työryhmä, kaupunginhallitus ja -valtuusto, nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvosto.

2.5 Yhteys muihin suunnitelmiin

Nivalan kaupungilla on monia hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä suunnitelmia tämän laajan hyvinvointikertomuksen lisäksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma yhdistetään Nivalassa hyvinvointisuunnitelmaan, tässä kertomuksessa on keskitytty nykytilan kuvaamiseen. Tuleva hyvinvointisuunnitelma huomioi lapset ja nuoret omana ikäryhmänään.

Ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi on laadittu Ikäystävällinen Nivala – toimenpideohjelma vuosille 2024-2027. Toimenpideohjelman tarkoituksena on määritellä toimenpiteitä, miten ikäihmisten kotona pärjäämistä tuetaan läheisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Toimenpideohjelma vastaa myös vanhuspalvelulain vastaavaa suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi.

<https://www.nivala.fi/sites/default/files/tiedostot/liitetiedostot/Ik%C3%A4yst%C3%A4v%C3%A4llinen%20Nivala%20toimenpideohjelma.pdf>

Ehkäisevän päihdetyön rakenteita on vahvistettu kuluneiden valtuustokausien aikana säännönmukaisesti. Ehkäisevän päihdetyön tueksi on laadittu Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021-2024. <https://www.nivala.fi/vapaa-aika/hyvinvointipalvelut>. Uusi suunnitelma tulee päivitykseen 2025.

3.1 Hyvinvointitiedon arviointi hyvinvointikertomuksessa

3.2 Arvio tehdyistä hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toimista

Turvallinen arki ja hyvinvoivat asukkaat

Yrittäjyyden edellytyksiä ja työtä tarjoava seutukaupunki

Vuoden 2022–2025 kärkihankkeita Nivalassa ovat olleet: asuntoja kaikenikäisille, pitoa ja vetoa, työtä ja yrittäjyyttä Nivalassa, kestävän kehityksen Nivala sekä Nivala näkyy ja kuuluu. Kaupunkistrategiansa mukaisesti Nivalan kaupunki on tehnyt hyvinvoinnin edistämistä tukevia toimia ja vahvistanut kaupungin terveyden edistämisen rakenteita edellisellä valtuustokautena 2021–2024. Osa aloitetuista toimista ja hankkeista jatkuu edelleen.

Yleinen toiminnan ohjaus:

- Kaupunkistrategia 2022–2025
- Talousarvio ja taloussuunnitelma (vuosittain)
- Hallintosäätö 2025
- Pelastussuunnitelma 2025
- Henkilöstöstrategia 2023–2025
- Digistrategia 2021–2025
- Konserniohje, 2017
- Tietoturvapoliittikka, 2021–2025
- Viestintäohje 2018 (uusi päivitys kevät/kesä 2025)

- Kotouttamisohjelma 2022–2025

Hyvinvoinnin edistämisen toimia 2021–2024

Kaupungin toimialoilla ja tytäryhtiöissä on ollut useita eri hankkeita ja projekteja, jotka ovat vahvistaneet hyvinvoinnin edistämisen rakenteita. Toimialat ovat myös aktiivisesti valtuustokauden 2021–2024 aikana alla olevilla toimenpiteillä edistäneet kuntalaisten hyvinvointia.

- Työllisyysaluevalmistelu iso kokonaisuus yhteisissä palveluissa vuonna 2024 -> Nivala Te-palveluiden käynnistäminen
- Toiminnan kehittäminen ja talouden tasapainottamisen työ, suuntaviivat tuleville vuosille
- Henkilöstösuunnitelman valmistelu
- Yhteisten palveluiden kehittämissuunnitelma
- Paljon päivitettyjä konserniohjeita
- Järjestettyjä koulutuksia, esihenkilötapahtumia, henkilöstöfoorumit
- Valmisteltu ja pyöritetty 28 kaupunginhallituksen kokousta ja 465 pykälää sekä 11 kaupunginvaltuustoa ja 121 pykälää. Lisäksi tarkastuslautakunta, sotepejaos, henkilöstöjaos, yt-elin
- Lasten määrä on vähentynyt syntyvyyden laskiessa viime vuosina n. 10 lasta vuosittain ja on asettunut viimeisen viiden vuoden aikana noin sataan lapseen / vuosi. Varhaiskasvatuksessa oli lapsia vuoden 2024 syyskaudella noin 440. Vuonna -23 lapsia oli toiminnan piirissä vielä noin 500. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste oli 1–5- vuotiaiden ikäluokissa 66 %. Osallistumisaste on Nivalassa alhainen.
- Kesällä 2023 meni lasten määrän vähentyessä kiinni Raitalan päiväkotit (kolme lapsiryhmää).
- Kesällä 2024 meni kiinni Vilkanan päiväkotit (neljä lapsiryhmää) ja yksityinen Pilkepäiväkotit Tuulenpesä (2 lapsiryhmää). Pirttirannan päiväkotit sai uuden laajennusosan elokuussa -24 ja kolme lapsiryhmää uudet tilat.
- Nivalan varhaiskasvatus on ollut yksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukunnista elokuusta 2021 toukokuun loppuun 2024.
- Toinen varhaiskasvatuksen hanke on ollut tuen kolmiportaisuuden jalkauttamisen projekti elokuusta 2022 vuoden 2023 loppuun.
- Nivalan varhaiskasvatuksen koko henkilöstö on koulutautunut vuosien -22–25 aikana Positiivisen pedagogiikan osaajiksi. Kaikissa yksiköissä on Huomaa hyvä - lähettiläät.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä 35 on koulutautunut Nepsy- osaajiksi.

- Varhaiskasvatuksen esihenkilöt ovat mukana TTL Peppi työhyvinvoinnin johtamisen hankkeessa vuosina 2024–27
- V. 2021 otettiin käyttöön Junttilan uusi koulu, koulupsykologipalvelut järjestettiin ostopalveluna ja testausjonoa purettiin, virkapsykologi saatiin rekrytoitua vuoden lopussa, töissä oli kolme vakituista ja yksi määräaikainen koulukuraattori, toimintamalleja kehitettiin PPKy Kallion kanssa, koronatilanne haittasi yhteistyötä ja palvelujen toteuttamista soten kanssa sekä vaikeutti lasten ja nuorten harrastustoimintaa, valtion erityisavustusta käytettiin koronavaikutusten lieventämiseen (tuki- ja erityisopetus, ohjaajapalvelut, oppilashuollon toiminta), PPKy Kallion valvontasuunnitelmat eivät toteutuneet, oppivelvollisuuden laajentaminen astui voimaan 1.8.2021 ja lukiossa aloittaneet opiskelijat opiskelivat uuden opetussuunnitelman mukaisesti maksuttomassa toisen asteen koulutuksessa, lukio koordinoi uuden osaamisen UULops ESR-hanketta 2020-2022, harrasteakatemia laajeni musiikkiin ja teatteriin
- V. 2022 Koululakien ja perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset ja täydennykset (oppilaan velvollisuudet ja vastuut, kurinpitotoimet) lääkehoitosuunnitelmat päivitetty, lasten ja nuorten foorumit keväällä ja syksyllä, keväällä palattiin normaaliin arkeen koronarajoituksista, käytössä resurssiopettaja ja ylimääräisiä tukiopetustunteja, kaupungin virkapsykologi aloitti 1.1.2022, yhteiset toimintamallit PPKY Kallion kanssa saatiin valmiiksi ja varauduttiin jo hyvinvointialueen käynnistymiseen, toteutettu kaksi lasten ja nuorten foorumia, yrittäjäkylä sopimus uusittiin, Aittolan koululle kaksi vuotta lisää aikaa, toinen etuluokka käynnistetty syksyllä (erityisluokanopettaja, ohjaaja ja perhetyöntekijä), erityisopettajien Nepsy-koulutus, harrastamisen malli jokaisella koululla ja koulun omia kerhoja, lukiolla yrittäjäyysopinnot lukio opetussuunnitelmassa
- 1.1.2023 opiskeluhoitolain ja opetussuunnitelman muutokset (mm. arviointikriteerit käyttöön 1.8.2023, poissaolojen ja kiusaamisen ehkäiseminen), ruokahuollon ja puhdistuspalvelujen ostaminen PPE-Köökki Oy:ltä, psykologi ja kuraattoripalvelut siirtyivät aloittaneelle hyvinvointialueelle, koulukuljetusten kilpailutus ja uudet sopimukset, Erkkilän koulun uudisrakennus käyttöön 1.8.2023, Haikaran uuden koulun käyttöönotto syysloman aikana, Aittola-Järvikylän alueen koulun rakentamisesta päätös 2.11.2023, toteutettu 65 työntekijän rekrytointi (opettajia ja ohjaajia), maahanmuuttajien valmentavan opetuksen ryhmä 31.7.2023 saakka, B1-kielen opetuksen varhentaminen ja opsin muutokset, todettu koulupsykologipalvelujen ja lakisääteisten tarkastusten vaje (hyvinvointialue), lukiolle oma erityisopettaja 1.8.2023
- V. 2024 Järvikylän koulu toimi maaliskuusta vuoden loppuun väliaikaistiloissa Haikaran kivikoulussa, uusi Järvikylän koulu valmistui vuoden lopulla, Aittolan koulu lakkautettu. B1-kieltä lisää yksi vuosiviikkotunti 7-vuosiluokalle (opsin uudistaminen), kaikissa peruskouluissa edelleen käytössä Kiva-koulu –toimintamalli, 1.8.2024 Nivalan ja Haapajärven lukioden yhteinen lukiovalmentaja hankerahoituksella, lukion kiinteistön katto- ja ilmastointiremontti
- Hankerahoitusta saatu mm. kerho- ja kv-toimintaan
- Opetusta annettu 2021-2024 perusopetuslain ja lukiolain sekä opetussuunnitelmien mukaisesti ja lakisääteiset suunnitelmat päivitetty

- Jokaisella koululla toiminut oppilaskunta ja vanhempainyhdistykset ovat tukeneet koulujen toimintaa
- Järjestetty hyvinvointia tukevia luentoja, vierailuja ja tapahtumia eri aiheista
- Toteutettu kouluterveyskysely joka toinen vuosi, Move-testaukset joka vuosi ja vastattu lakisääteisiin kyselyihin ja tutkimuksiin
- Liikettä Nivalaan – hanke on toiminut (4/2024- 4/2025). Hankkeen aikana saatiin Nivalaan jalkautettua lähetteellä toimiva perheliikuntaneuvonnan toimintamalli yhdessä Pohteen kanssa
 - Hanke tavoitti hyvin nivalalaiset perheet, sillä osallistujia hankkeen matalan kynnyksen liikuntatapahtumiin saatiin paljon
 - Hankkeen päätyttyä jatkossa:
 - Liikuntaneuvontaa perheille saatavilla lähetteellä ja ilman Uikosta
 - Hankkeen liikuntavälineistölle tehty varauskalenteri, josta sitä on mahdollista eri yhdistysten yms. lainata maksuttomasti liikuntakerhoihin/ tapahtumiin
 - Matalan kynnyksen perheliikuntavuoroja jatkossa osat paikallisista kyläyhdistyksistä järjestävät kyläkouluilla
- Hyvinvointia maahanmuuttajaperheille -hanke 2024–2025
 - Hankkeen aikana järjestetty maksuttomia verkkokoulutuksia maahanmuuttajaperheiden kanssa toimiville
 - Syksy 2024-keväät 2025 - suomen kielen kurssi maahanmuuttajille verkossa (2krt/vk)
 - Kerran kuukaudessa kansainvälisen kahvilan toimintaa eri teemoin
 - Lähikuntien kanssa järjestetty luistelukoulua, hiihtokoulua, kansanvälisiä ravintolapäiviä, infotilaisuuksia eri teemoihin, pikkujoulua
 - Neuvonta ja ohjaus maahanmuuttajille lomakkeiden täyttämisessä tai muissa käytännön asioissa
- Liikuntapuiston kehittämisen mahdollistaminen. Alueelle on olemassa olleiden harrastusmahdollisuuksien lisäksi rakentunut skeittiparkki, beach volley kentät ja pyöräilypuisto.
- Pyssymäen alueen kehittäminen, alueella on nykyisellään monipuoliset puitteet lihas- ja moottorivoimalla tapahtuvaan kilpailutoimintaan.
- Pyörätieverkoston laajentaminen ja kehittäminen

- Rakennuskannan kehittäminen ja ylläpito
- Hankerahoitusta hyödynnetty tehokkaasti.
- Liikenneinfran ylläpito ja kehitys
- Kaupunkisuunnittelulla on olennainen rooli hyötyliikunnan tukemisessa.
- Osallistavan budjetoinnin aloittaminen 2023
- 2023 ulkokuntosali
- 2024 Lehmilammen pitkospuiden kunnostaminen

- Vuonna 2021 Joki-kirjastoryhmän perustaminen: Joki-kirjastoihin kuuluu 14 kuntaa, joilla on yhteinen aineistotietokanta, lainaajarekisteri, kirjastokortti, käytössännöt, viikoittainen seutulainojen kuljetuspalvelu, yhteinen aineistohankintasopimus ja Joki-kirjastojen strategia.
- Vuonna 2021 otettiin käyttöön omatoimikirjasto, jonka avulla parannettiin kirjastopalveluiden saatavuutta ja kirjastotilojen monikäyttöisyyttä pidentämällä aukioloaikoja omatoimiajalla.
- Korona-aika vähensi kirjastonkäyttöä ja lainausta mutta valtuustokauden loppupuolella kirjasto on pääsemässä ennen korona-aikaa olleisiin tilastolukuihin.
- Tilojen käyttö on ollut aktiivista esim. kokoushuoneet ja musahuone.
- Kirjastoautopalveluita kehitettiin muokkaamalla ajoreittejä toimivammaksi. Kirjastoauto on myös vaalibussi.
- Tapahtumien tuottaminen yhdessä hyvinvoinnin muiden toimialojen sekä yhdistysten kanssa, esim. Fantasia-illat, Kirjapiknikit aikuisille ja lapsille, Kapina-viikon tapahtumat, historialuennot
- Toimijoiden välinen yhteistyö on aktiivista ja vakiintunutta. Hyviä esimerkkejä tästä on mm. Joulunavaus Nivalan Yrittäjien, Laskiaisrieha Lions Club Nivalan, sekä monet yhteistyökuviot Nivala-Seuran kanssa.
- Rokkitupa - Asukkaiden musiikkiharrastusta ja bänditoimintaa tuetaan tarjoamalla treenipuitteet niin aikuisille, kuin nuorille (alle 20v. 5€/kk, yli 20v. 10€/kk). Rokkitupa avattu 2023.
- Oulu2026 yhteistyö, johon kuuluu myös merkittävän rahoituksen Oulun kulttuurisäätiöltä saanut Presidenttipolku-projekti. Presidenttipolku toteutetaan yhteistyössä Pielaveden & Haapajärven kanssa.
- Kulttuuri- & kulttuurikasvatussuunnitelman ensimmäinen kausi. Yhdenvertaisuus lasten ja nuorten kulttuurin ja taiteen tavoitettavuuden osalta parantunut kouluissa ja päiväkodeissa toteutetun kulttuuriohjelman myötä. Myös osallisuutta tuetaan mm. tarjoamalla Tillarigallerian näyttelyaikoja varhaiskasvatus- ja opetusryhmille.

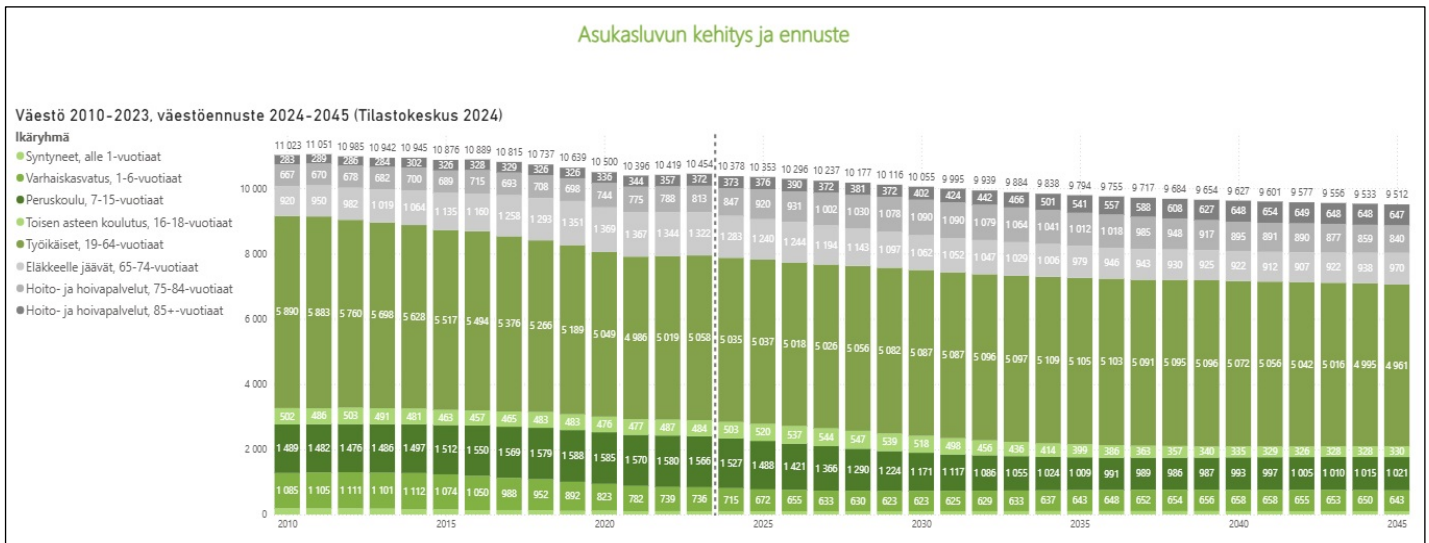
- Koulunuorisotyön aloittaminen hankkeena (v.2021) ja sen vakiinnuttaminen kunnan omaksi toiminnaksi kaikilla Nivalan kouluilla (alakoulut, yläkoulu, lukio ja koulutuskeskus Jedu).
 - Suunnitelmallisen ja säännöllisen ehkäisevän päihdetyön aloittaminen 5.-6.-luokkalaisille.
 - Nuori Taide -projekti yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa v. 2023
 - Ehkäisevän päihdetyön sarjisprojekti 7.-luokkalaisille (peliriippuvuus)
 - Pajapäivät kerran vuodessa sosiaalitoimen lapsiasiakkaille yhteistyössä 4H:n kanssa
 - Liikenneolympialaiset alakouluilla yhteistyössä Liikettä Nivalaan -hankkeen kanssa v. 2024
 - Koulunuorisotyön kehittämishankkeen kautta saatiin koulunuorisotyöntekijä Niva-Kaijan koululle lukuvuodeksi 2024-2025
 - Lomapuolella on käynnistynyt lomittajien hyvinvointihanke (2021–2022). Tähän liittyen lomahallinnossa oli viime vuoden puolella Lean-koulutus, joka keskittyi hallintohenkilöstöön (toimintatapojen yhtenäistäminen/ prosessien läpikäyntiä ja selkeyttämistä)
-
- Voimaa vanhuuteen-hanke
 - Näkyvä-hanke
 - Kesäduuniseteli joka vuosi 16–17- vuotiaille (300 e)
 - Kunta-Akkuna hanke, rahoitus VM:ltä v.2020–2022
 - Keskiviikkotorit
 - Vanhusten viikko
 - Ehkäisevän päihdetyön viikko
 - Kasvamme yhdessä - hanke järjesti yhteistyössä eri toimialojen kanssa
 - Duudsonit luennoimaan koululaisille Champion Door -areenalla
 - TerapeuttiVille luennoi Champion Door - areenalla
 - Lasten ja nuorten foorumit järjestetty syksyisin ja keväisin
 - Järjestötoiminnan kehittäminen
 - Laavut tutuksi – tapahtumat
 - Lasten ja nuorten harrastusviikko

3.3 Elinvoima ja talous

Väkiluku on laskenut viime vuosina Nivalassa, samanlainen tilanne on myös useissa lähikunnissa. Nivalassa kuitenkin lapsiperheiden määrä on keskimääräistä suurempi (41 %), kuin valtakunnallinen keskiarvo 37,6 %. Väestöennusteen mukaan väkiluvun lasku jatkuu tulevana vuosina. Lasku johtuu luonnollisen väestönlisäyksen negatiivisesta kehityksestä eli

elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus on miinusmerkkinen. Lisäksi kuntien välisen nettomuuton suunta on negatiivinen.

Kuvio 1. Väestön kehitys Nivalassa vuosina 2021-2024

Nivalan elinvoimaisuuteen on panostettu viime vuosina merkittävästi. Kuntataloudessa näkyy elinvoimaisuuteen satsatut investoinnit. Nivala pärjää vertailukuntiin nähden hyvin saatujen valtionosuuksien määrässä. Verotulojen kehitys / asukas on alle valtakunnallisen keskiarvon, mutta on kehittynyt Nivalassa positiiviseen suuntaan edellisen valtuustokauden ja nykyisen valtuustokauden ajan.

Kunnan elinvoimaindikaattori kuvaa kunnan elinvoiman muutosta kahden viimeisen tilastoista saatavan ajankohdan välisenä aikana. Elinvoiman muutosta kuvataan indikaattorilla, jonka keskiarvo on =0. Jos indikaattori saa negatiivia arvoja se on ko. kunnassa kehittynyt huonommin. Indikaattori on yhdistetty muuttuja kunnan elinvoiman kannalta keskeisistä ulottuvuuksista: väestömuutos, työpaikkamuutos, verotulojen muutos, taloudellisen huoltosuhteen muutos ja koulutustason muutos. Ulottuvuudet vaikuttavat elinvoimaindikaattorin arvoon yhtäläisellä painolla. Nivalan viimeisin elinvoimaindikaattori vuodelta 2022 on 1,63 eli positiivinen. Nivala sijoittautuu Pohjois-Pohjanmaan kunnista kymmenen elinvoimaisimman kunnan joukkoon. Tulos on hyvä, sillä useiden lähikuntien elinvoimaindikaattorin arvo on negatiivinen.

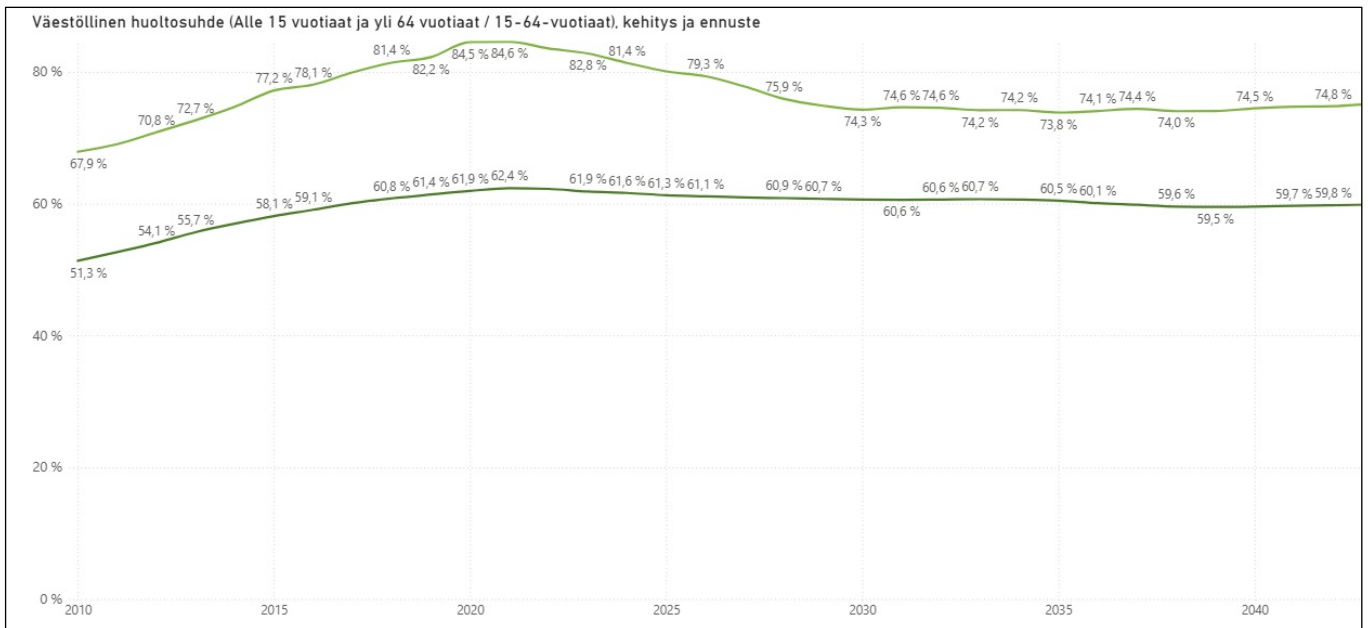
Nivalan koulutustaso on suhteessa matalampi maakunnalliseen ja valtakunnalliseen keskiarvoon nähden. Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Väestön koulutustasoa osoittava mittain kuvaa väestöryhmän koulutustasoa koulutuspituuksella. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Valtakunnallisesti koulutustasomittaimen arvo on 392, Nivalassa 318,5.

Yksi yleisimmin käytetyistä tuloerojen mittareista on Gini-kerroin. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Gini-kertoimen arvot esitetään usein myös sadalla kerrottuna, jolloin kertoimen maksimiarvo on 100. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen.

Gini-kerroin ilmaisee tarkasteltavan alueen asutokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Nivalan Gini-kerroin nelivuotiskaudelta on 23,9, arvossa on pientä nousua edellisiin vuosiin verrattuna. Valtakunnallinen vertailuarvo on 28,5. Gini-kertoimen laskennassa asutokunnan käytettävissä oleva rahatulo jaetaan asutokunnan kulutusyksikköluvulla. Kulutusyksikköluku huomioi sen, että asutokunnat ovat kooltaan ja rakenteeltaan erikokoisia.

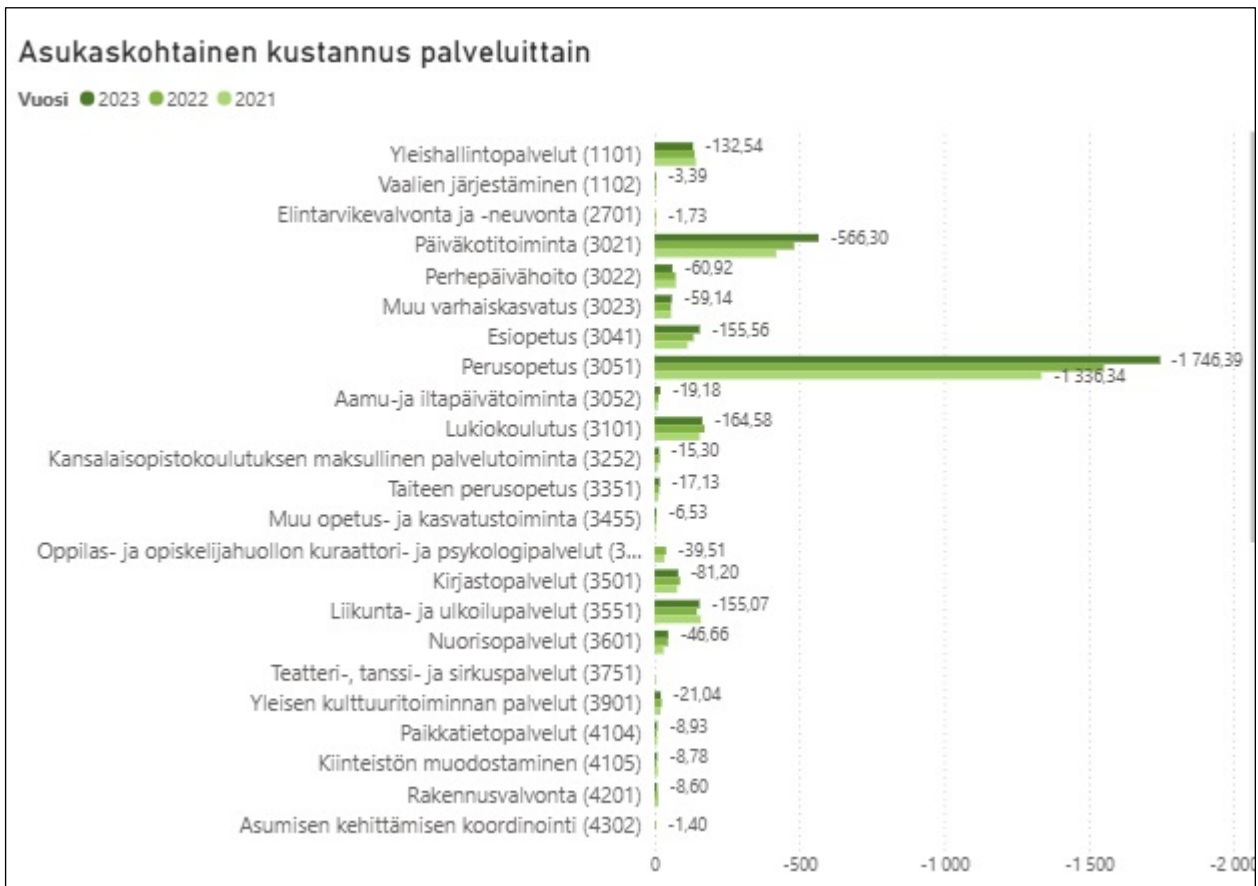
Kuvio 2. Väestöllisen huoltosuhteen kehitys ja ennuste

Väestörakenteessa näkyy väestön ikääntyminen, Nivalassa on kuitenkin paljon myös lapsiperheitä. Nivalan asukasluku 31.12.2024 oli 10 380 asukasta. Asukasluvun muutos on negatiivinen ja siinä on laskua edelliseen vuoteen 70 henkilöä. Uusia omakotitalojen rakennuslupia myönnettiin vuonna 2024 11 kappaletta, joka on pari vähemmän kuin edellisenä vuonna. Asumisen kehittäminen on yksi Nivalan kärkihankkeista myös kaupunkistrategiassa.

Nivalan työttömyysprosentti oli vuonna 2024 9,6 %. Edelliseen vuoteen verrattuna työttömyysaste oli laskussa, aiempien vuosien arvot olivat 10,4 % / 31.12.2023 ja 8,2 % / 2022. Työttömyysaste on laskenut Nivalassa kuluneen valtuustokauden alun ajan, lähtien kuitenkin nousuun vuonna 2023. Edellisen valtuustokauden työttömyysprosentti oli noin 10 %. Pitkäaikaistyöttömien ja alle 25-vuotiaiden työttömien määrä on lähtenyt nousuun loppuvuonna 2024. Pitkäaikaistyöttömien määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia, mutta alle 25-vuotiaiden työttömien määrässä on tapahtunut kuitenkin pientä laskua edelliseen valtuustokauteen verrattuna. Työllisyyden edistäminen onkin näillä mittareilla keskeinen hyvinvointia edistävä tekijä. Työllisyyden parantuminen tuo verotulojen kasvua, joka puolestaan luo pohjaa hyvinvoinnin kehittämiseksi.

Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kuvaa, mikä osuus kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot tarkoittavat toimintatuottoja, verotuloja ja valtionosuuksia. Mitä pienempi on suhteellinen velkaantuneisuus, sitä paremmin kunnan on mahdollista selviytyä velkojen takaisinmaksusta tulorahoituksellaan. Velkaantuneisuus auttaa myös arvioimaan mikä osuus vuosikatteesta jää käytettäväksi kunnan palveluiden järjestämiseen ja kehittämiseen velanhoitokulujen jälkeen. Nivalan suhteellinen velkaantuneisuus on vuonna 2022 78,1 %. Arvo on laskusuunnassa edelliseen valtuustokauteen. Vertailuluku on kuitenkin korkea verrattuna koko maan keskiarvoon, joka oli 56,9 % vuonna 2022.

Nivalan kaupungin talouden kannalta keskeiset haasteet ovat edelleen velkaantuneisuus sekä menojen suhde tuloihin. Haastetta myös tulevaisuudessa tuo korkea huoltosuhte (81,5), joka on valtakunnallista keskiarvoa (61,6) huomattavasti korkeampi. Huoltosuhteessa on pientä laskua nähtävissä edelliseen vuoteen verrattuna.

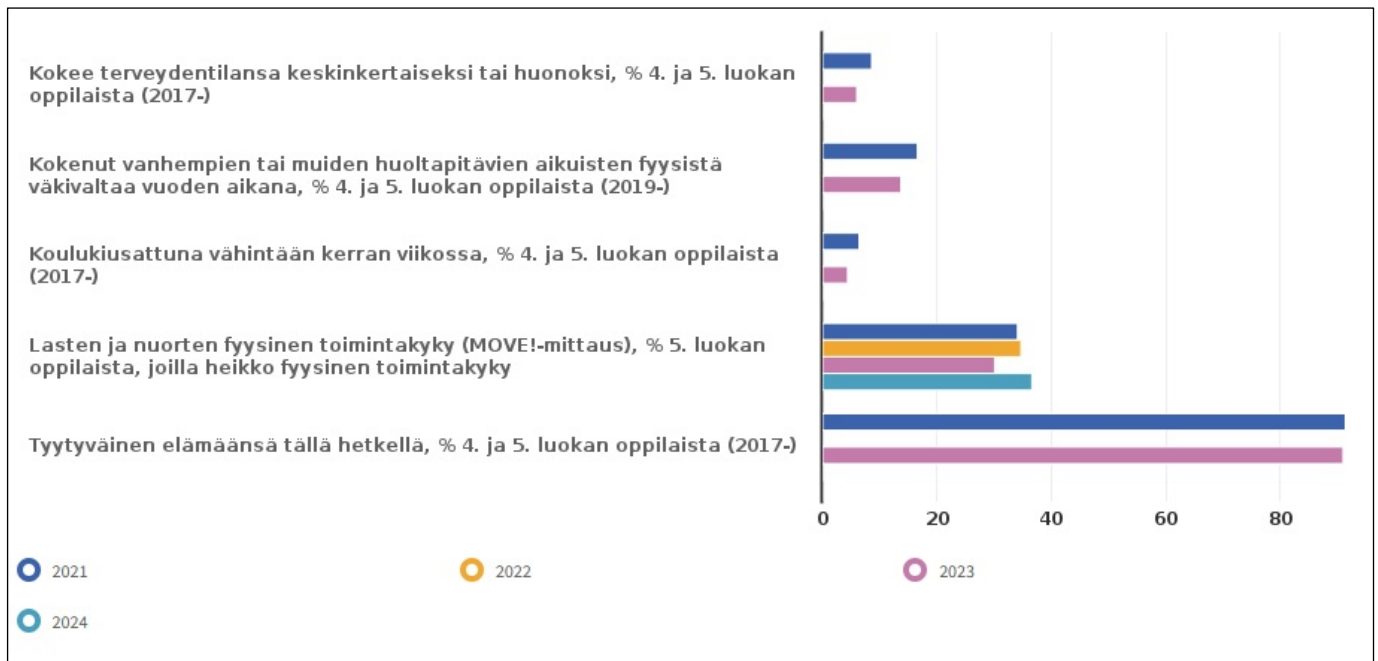
Kuvio 3. Asukaskohtaiset kustannukset palveluittain Nivalassa v. 2021–2023

3.3.1 Lapset ja varhaisnuoret

Lasten ja nuorten hyvinvointia tutkitaan esimerkiksi joka toinen vuosi järjestettävällä kouluterveyskyselyllä sekä vuosittaisilla Move!-mittauksilla. Vuonna 2023 toteutetun kouluterveyskyselyn mukaan 4. ja 5. luokkalaisten hyvinvoinnissa on ilonaiheita, jotka kertovat positiivisesta kehityksestä: valtaosa lapsista (91 %) on tyytyväisiä elämäänsä, kouluinnostus on lisääntynyt, kouluympäristö koetaan turvalliseksi, koettu terveys on parantunut ja kiusaaminen on vähentynyt entisestään. Yhä useampi kokee myös saavansa riittävästi unta.

Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan kuitenkin myös huolenaiheita on: tyttöjen ahdistuneisuus on havaittavissa, aamupalaa ei syö joka arkiamu 38 % vastaajista, hampaiden harjaus tapahtuu harvemmin kuin kahdesti päivässä 54 % vastaajista, harrastustoiminnan osuus on

vähentynyt sekä poikien että tyttöjen keskuudessa ja keskusteluyhteys opettajiin ja vanhempiin on heikentynyt. Myös lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mittaava Move!-mittaustulos on heikentynyt. Vuonna 2021 Nivalassa 34,1 % lapsista fyysinen toimintakyky oli mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla, vuonna 2024 tulos oli 36,6 %.

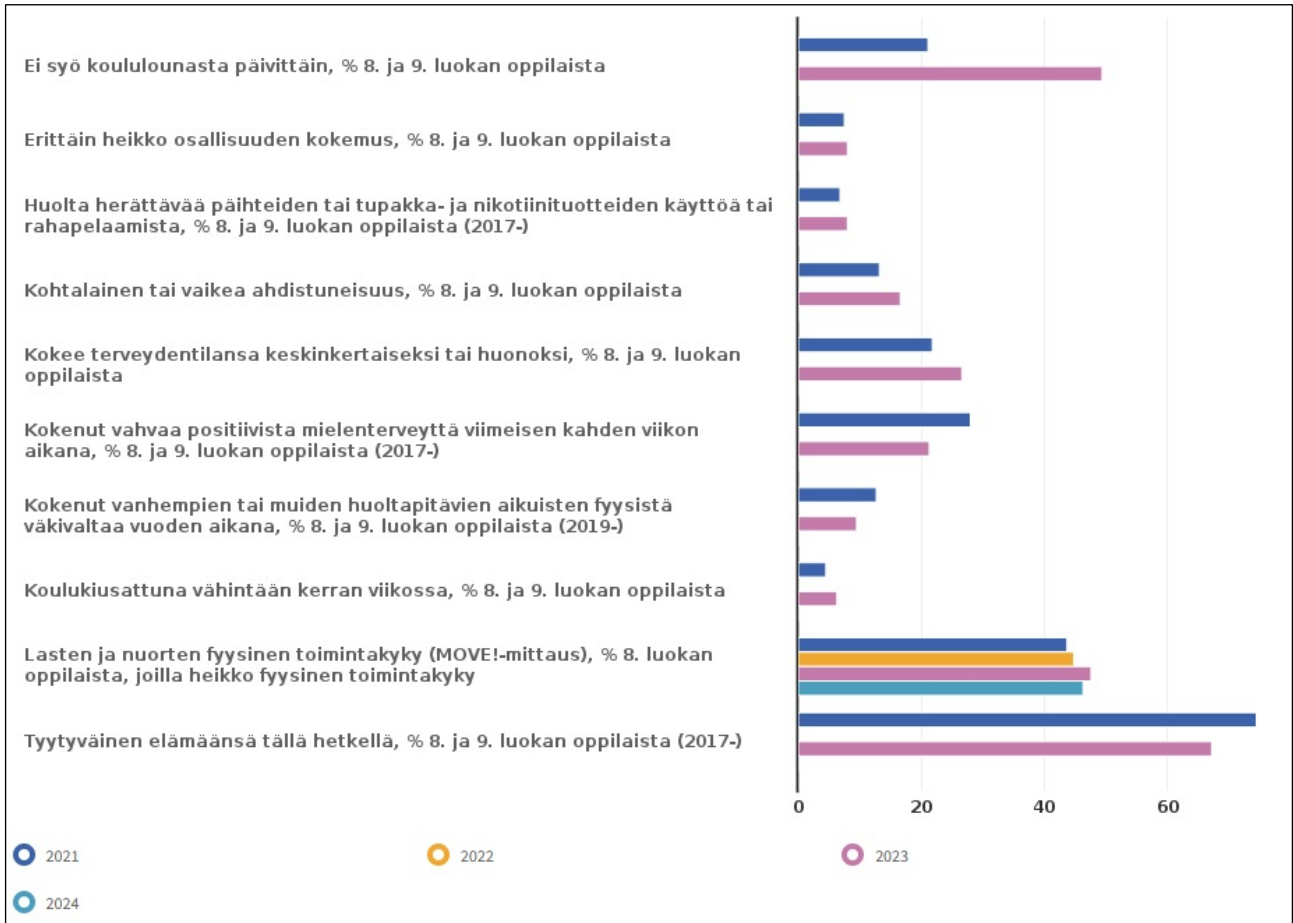

Kuvio 4. 4. & 5. luokkalaisten hyvinvoinnin mittareita

Hyvinvoinnin näkökulmasta puolestaan 8. ja 9. luokkalaisten tilanteessa on sekä ilonaiheita että huolenaiheita. Ilonaiheina voidaan mainita, että muiden päihteiden paitsi tupakkatuotteiden käyttö on 2023 toteutetun kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt. Myös kiusaaminen on vähentynyt, ja kuraattoripalveluiden saavutettavuus on parantunut. Toisaalta huolenaiheita herättää kouluyhteisöllisyyden ja oppimisilmapiirin tila, joka koetaan haasteelliseksi. Oppimisvaikeudet ovat lisääntyneet joka ikäryhmässä. Lisäksi huomattava osa oppilaista ei pidä koulunkäynnistä, mikä on verraten koko maahan reilusti yleisempää. Koululounaan jättäminen päivittäin lisääntyy, samoin luvattomien poissaolojen määrä. Liikkumisen vähyys on myös huolenaiheena, heikentäen kokonaisvaltaista hyvinvointia.

MOVE!-mittauksia suoritetaan kouluilla vuosittain. Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaiden fyysisen toimintakyvyn seuranta- ja palautejärjestelmä, jonka tavoitteena on kannustaa ja tukea lapsia ja nuoria huolehtimaan omasta fyysisestä toimintakyvystä. Move!-järjestelmässä mitataan oppilaiden fyysisiä ominaisuuksia eli kestävyyttä, nopeutta, voimaa ja liikkuvuutta. Lisäksi mitataan motorisia perustaitoja ja havaintomotorisia taitoja. 5. luokkalaisten joukossa mittaustuloksissa on tapahtunut positiivista kehitystä nelivuotiskauden aikana. 8. luokkalaisten tulokset ovat pysyneet tasaisena, mutta laskeneet viime vuodesta. Huomioitavaa on, että molempien ikäryhmien tulokset ovat valtakunnallisia arvoja 2-4 prosenttiyksikköä heikompia.

Kouluterveyskyselyn mukaan lähes jokaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi viikoittainen harrastus ja ainakin yksi läheinen ystävä. Opiskeluterveydenhuollon palveluja käytetään runsaasti, ja niiden saatavuus on vaihdellut. Koululääkärien saatavuudessa Pohteella on ollut haasteita, tarkastusjonot venyivät pitkiksi vuoden 2024 aikana. Jonojen purku on aloitettu vuoden 2025 alussa. Paljon toimenpiteitä on jo toteutettu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, mutta tiivistä yhteistyötä tarvitaan näiden asioiden kehittämiseksi ja parantamiseksi.

Kuvio 5. 8. & 9. luokkalaisten hyvinvoinnin mittareita

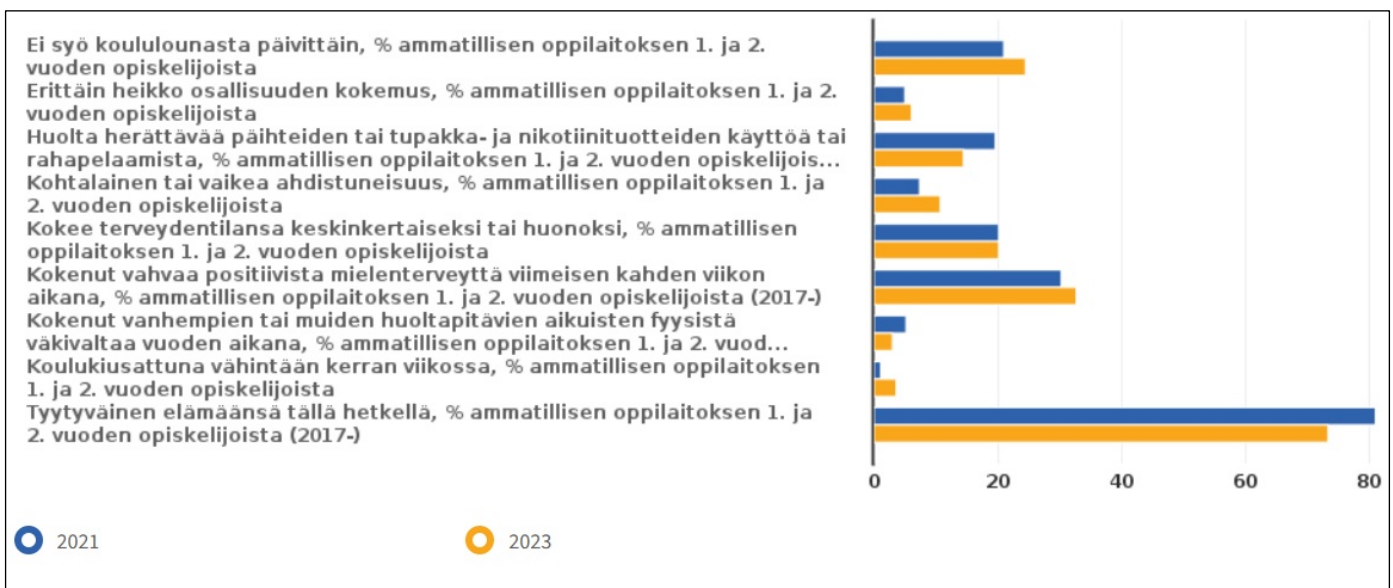
3.3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

Toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnissa on havaittavissa sekä ilonaiheita että huolenaiheita. Hyvinvointia tuki ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden positiivisen mielenterveyden kokeminen ja kehittyminen parempaan suuntaan. Huolta herättävä päihteidenkäyttö on myös vähentynyt.

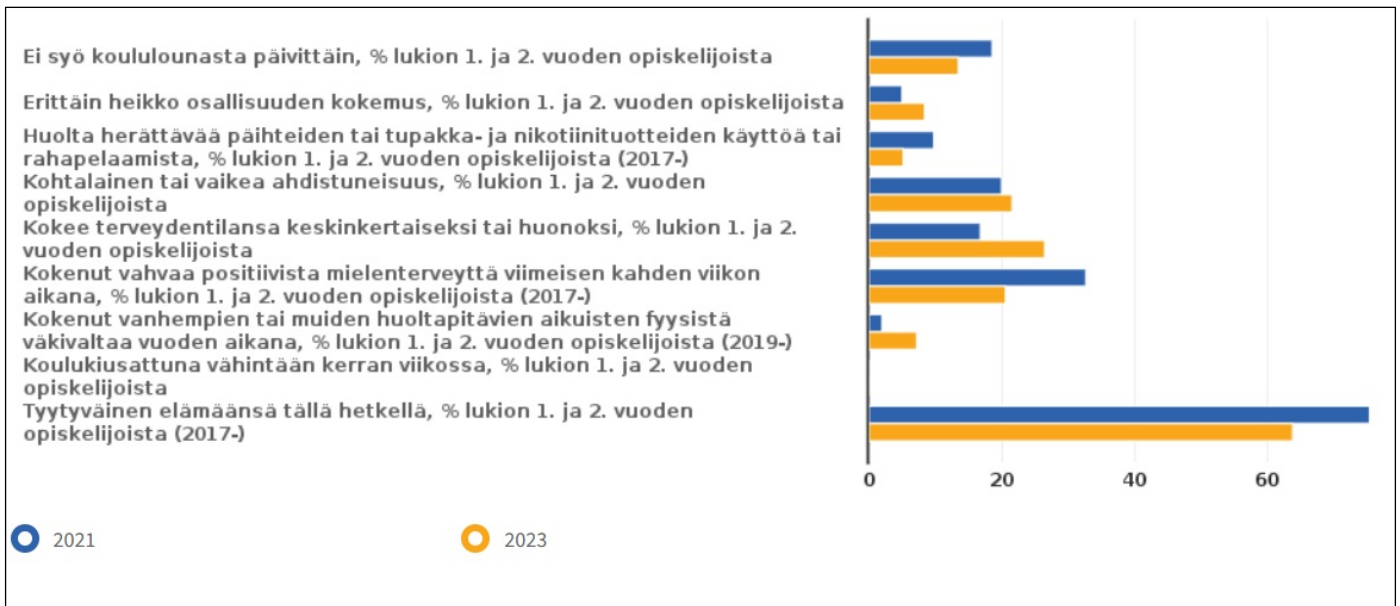
Kouluterveyskyselyn mukaan lukiolaiset kokevat kouluympäristön turvallisiksi ja välittäväksi. Alueen harrastusmahdollisuuksista oli ikäryhmällä hyvin tietoa saatavilla.

Opettajien ja opiskelijoiden välinen ilmapiiri on parantunut, ja opettajilta koetaan saavan välittävää ja oikeudenmukaista kohtelua sekä tukea tarvittaessa. Tukea ja apua saadaan myös melko hyvin opiskelijahuollon ammattilaisilta. Puolet ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on raittiita, ja muutoinkin päihteiden käyttö on laskenut jo koko maan keskiarvoa alemmas. Ainoastaan tupakointi ja nuuskaaminen ovat yleisempää, mutta nekin ovat vähentyneet. Aamupala syödään huomattavasti aiempaa useammin, ja myös koululounas koetaan laadukkaaksi ja maukkaaksi. Ylipaino on vähentynyt. Ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista yhä useampi kokee itsensä yksinäiseksi, mikä on huolestuttavaa (6 % → 12 %).

Lukiolaisten keskuudessa taidetta ja kulttuuria ei harrasteta juurikaan, mikä voi vaikuttaa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Lisäksi keskusteluyhteys vanhempiin on edelleen parannettavissa. Molemmissa ryhmissä tyytyväisyys elämään on myös laskenut. Kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden kokemukset ovat lisääntyneet ja etenkin lukiolaisilla määrä on noussut jo yli 20% vastaajista. Opiskelumotivaation ja stressin tasot ovat myös huolenaiheita, jotka tulisi tarkastella tarkemmin, samoin kuin unen laatu ja riittävyys, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi opiskelijoiden hyvinvointiin.

Kuvio 6. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden hyvinvoinnin mittareita

Kuvio 7. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden hyvinvoinnin mittareita

3.3.3 Lapsiperheet ja palvelut Nivalassa

Nivalassa on paljon lapsiperheitä. Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien määrä Nivalassa on lähtenyt laskuun edelliseen valtuustokauteen verrattuna. Määrät ilmoitetaan prosentuaalisesti kaikista lapsiasuntokunnista. Nivalan arvo vuonna 2023 oli 34,7 %, ja on kuitenkin reilusti valtakunnallista arvoa (28 %) korkeampi. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrä Nivalassa on hyvin maltillinen ja alle valtakunnallisten keskiarvojen. Pienten lasten (2–6- vuotiaiden) ylipainon yleisyys on prosentuaalisesti pysynyt lähes samalla tasolla edelliseen valtuustokauteen verrattuna. Arvot ovat hieman valtakunnallista tasoa alempana

Lastensuojelupalvelut tuottaa Nivalassa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde. Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä kasvoi kuluvalle valtuustokauden aikana. Määrissä on ollut vuosittaista vaihtelua, mutta pääsääntöisesti se on ollut noususuhtainen jo useamman vuoden ajan. Viranomaisista eniten ilmoituksia tekevät koulu, terveystieteiden ja poliisi. Vuonna 2023 Nivalassa kirjattiin 437 lastensuojeluilmoitusta. Vuonna 2022 400 kpl ja vuonna 2021 354kpl. Lastensuojeluilmoitusten määrä on noussut vuosittain.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaina (0-17-vuotiaat) prosentuaalinen osuus vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna on pienentynyt valtuustokauden 2021-2024 aikana verrattuna edelliseen ajanjaksoon. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrässä on puolestaan prosenttiyksikön nousua. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden määrä on lähes puolittunut edelliseen valtuustokauteen verrattuna.

3.3.4 Työikäiset

Työikäistä (15-64-vuotiaita) väestöä Nivalassa on vuoden 2024 mukaan 55,1% väestöstä. Määrässä ei ole tapahtunut suurta muutosta nelivuotiskaudella, eikä vertailussa edelliseen valtuustokauteen. Keskimääräinen eläkeikä Nivalassa on 58,3 vuotta, koko maassa keskiarvo on suurempi, 60,1 vuotta.

Kaiken kaikkiaan työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus Nivalassa on pienentynyt, mutta mielenterveyssyistä johtuvien osuus on jatkanut jo edellisellä

valtuustokaudella alkanutta kasvuaan. Myös sairauspäivärahaa mielenterveysperusteisesti saavien osuus on kasvanut (32,9 -> 35,9 /1000 vastaavan ikäistä). Ilmiö on samansuuntainen niin koko maassa, maakunnassa kuin muissa lähialueen kunnissa. Osasairauspäivärahaa saaneiden 16-64-vuotiaiden määrä on myös noussut neljän vuoden aikana (8,23 -> 10,5 / 1000 vastaavan ikäistä). Työterveyshuollon käynnit ovat tarkastelujakson aikana lisääntyneet työikäisillä.

Nivalan työkyvyttömyysindeksi on reilusti yli valtakunnallisen keskiarvon. Indeksillä kuvaa kuntien ja alueiden työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon kolme eri ryhmää: työkyvyttömyyseläkkeen saajat, vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäiväraajakaksolla olleet vuoden aikana sekä ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet vuoden aikana. Nivalan arvo vuonna 2022 oli 142,7, koko maan arvo oli 100,0.

Vaikeasti työllistyvien määrä Nivalassa on valtakunnallista keskiarvoa selvästi alapuolella. Arvot ilmoitetaan 15-64-vuotiaista % osuudella. Nelivuotisen valtuustokauden keskiarvo Nivalassa oli 2,8 %, valtakunnallinen arvo 4,6%. Nivalan arvo on parantunut vajaan prosenttiyksikön verran edelliseen valtuustokauteen nähden.

Syrjäytymisriskissä olevien 18-24- vuotiaiden nuorten määrä on kääntynyt hyvään laskuun. Määrä on kuitenkin vielä valtakunnallista keskiarvoa prosenttiyksikön verran suurempi. Syrjäytymisriskiksi katsotaan se, että henkilö ei ole työssä, ei opiskele eikä suorita varusmiespalvelusta.

Ennaltaehkäiseviin palveluihin on panostettu yhä enemmän myös työikäisten keskuudessa. Väestön ikääntymisen myötä työikäisen väestön väheneminen jatkuu tulevina vuosikymmeninä. Yhteiskunnallisesti on entistä tärkeämpää huolehtia väestömme työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisestä ja edistämisestä. Työurien tulee kiinnittää yhä enemmän huomiota ja niitä tulee kyetä pidentämään niiden loppupäästä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä työurien alku- ja keskivaiheiden tukemiseen, jotta työssäkäyvä väestö voi hyvin

ja jaksaa tehdä työtä. Nivalassa esimerkiksi liikunta- ja kulttuuritarjonta on parantunut uuden monitoimihallin myötä. Myös aktiivinen järjestötoiminta tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia harrastaa ja viettää vapaa-aikaa.

3.3.5 Ikäihmiset

Nivalassa 65-vuotta täyttäneiden osuus väestöstä on noin 24 %. Määrä on noussut edelliseen vertailujaksoon nähden kahden prosenttiyksikön verran. Nivala osallistui Ikäinstituutin koordinoimaan Voimaa Vanhuuteen -mentorointiohjelmiaan vuosina 2021–2024. Kolmivuotisen Voimaa vanhuuteen -hankkeen aikana Nivalassa on kehitetty ikäihmisten liikuntaa yhteistyöllä. On saatu ulkoiluystävä-toiminta käyntiin, osallistuttu Vie vanhus ulos -kampanjaan, järjestetty lukuisia liikuntatapahtumia ja jatkettu suosittuja vertaisohjattuja kuntosaliryhmiä.

Nivalassa kotona asuvien osuus yli 75-vuotiaiden väestöstä on noussut viime vuosien aikana (88,3 → 93,1 %), arvo on korkeampi kuin maakunnan (91,8 %) keskiarvo. Yksin asuvia 75-vuotta täyttäneiden määrä on kuitenkin valtakunnallisen arvon alapuolella ja on myös laskenut Nivalassa edellisestä valtuustokaudesta. Iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen määrä on laskenut Nivalassa hieman ja on valtakunnallista tasoa. Myös perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrät ovat laskeneet ikääntyneiden keskuudessa. Muistisairaus on suurin yksittäinen palvelujen tarvetta aiheuttava tekijä. Ikääntyneiden masennus sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä yksinäisyys korostuvat ikääntyneiden palvelujen tarpeessa.

Puolet iäkkäiden kaatumismurtumista on ehkäistävissä voima- ja tasapainoharjoittelulla. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaksot 65-vuotta täyttäneillä ovat Nivalassa pysyneet samana kuluneen valtuustokauden aikana, eikä suuria muutoksia ole tapahtunut. Arvo on kuitenkin reilusti yli valtakunnallisten arvojen, esimerkiksi vuonna 2023 valtakunnallisesti hoitokaksia oli 332,3 per 10 000 vastaavan ikäistä, Nivalan arvo oli 564,5 per 10 000 vastaavan ikäistä.

Ikäihmisten ja vammaisten asioita Nivalassa on aktiivisesti ajanut eteenpäin vireä vanhus- ja vammaisneuvosto. Hyvinvoinnin eri osa-alueita on pyritty kehittämään ikääntyneille harrastustoiminnan, liikumisen ja järjestötoiminnan muodoissa. Yhteinen Tupa Ry:n Juttutupa Nivalassa on ikäihmisten matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Vuosien saatossa Juttutupa on kasvattanut suosiotaan ja vuonna 2024 kävijöitä oli yhteensä 7510 (vuosi 2022 4970 kävijää sekä vuonna 2021 3351 kävijää).

3.3.6 Kaikki ikäryhmät

Väestön yleistä sairastavuutta voidaan kuvata sairastavuusindeksien avulla. Kelan ikävakioidun sairastavuusindeksin mukaan Nivalassa väestön sairastavuus (vuonna 2022 121,1) on selkeästi koko maata (100) suurempi. Arvo on nousussa edelliseen laajan hyvinvointikertomuksen raportointiin nähden, aiempaan neljän vuoden takaiseen on kuvattu arvo 117,4. Sairastavuusindekseissä korostuu etenkin diabetesindeksi 125,5.

keuhkosairausindeksi 122,0, mielenterveysindeksi 121,1, muistisairausindeksi 143,2 sekä sepelvaltimotauti-indeksi 142,9. Indeksi ilmaisee kyseisten sairasten määrää alueen väestössä suhteessa koko maan tasoon, koko maan vertailuarvo on 100.

Mielenterveysongelmat vaikuttavat lisääntyneet kaikissa ikäryhmissä. Perusterveydenhuollon mielenterveyskäyntejä katsottaessa / 1 000 asukasta kohti, on Nivalassa käyntejä nelinkertainen määrä koko maahan verrattuna. Käynnit ovat lähteneet huimaan kasvuun edellisen valtuustokauden loppupuolella. Kuntoutuspsykoterapiaa saaneiden 25-64- vuotiaiden määrä on noussut edellisestä valtuustokaudesta, mutta on kuitenkin reilusti valtakunnallista tasoa alempana.

Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden määrät ovat nousseet edellisellä valtuustokaudella ja vuosien 2021-2024 aikana nousu on jatkunut edelleen Nivalassa ja koko maassa jokaisessa ikäryhmässä. Kuitenkin olemme koko maan vertailuarvon alapuolella kaikkien ikäryhmien suhteen. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 25 - 64-vuotiaat oli kuluneella valtuustokaudella noin 4,6 % vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna. Valtakunnallinen arvo on matalampi, noin 3,2 %.

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksien sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrät ovat nousseet minimalistisen määrän aiempaan nelivuotiskauteen verrattuna. Luvuissa on tosin pientä vuosittaista vaihtelua suuntaan ja toiseen. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen määrä / 10 000 asukasta on kääntynyt reiluun laskuun Nivalassa kuluneen nelivuotiskauden aikana. Määrä on kuitenkin edelleen lähes 1/3 valtakunnallista keskiarvoa suurempi.

3.3.7 Kuntalaisten arvio kunnallisten palveluiden hoidosta ja saatavuudesta

Nivala oli mukana Kuntaliiton kuntalaistutkimuksessa, joka toteutettiin edellisen kerran touko-kesäkuussa 2024. Kyselyyn osallistui 46 kuntaa ja vastaajia oli 10 500. Tutkimuksessa asukkaat ovat arvioineet kunnan palveluita. Nivalalaisista lähes 4/5 vastaajasta oli tyytyväisiä kunnan palveluihin. Varsinkin kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluihin ja koulutuspalveluiden saavutettavuuteen oltiin tyytyväisiä.

Kuntalaiset kokivat vastauksissaan, että kunnan asioista viestitään kuntalaisille hyvin ja riittävän ajoissa. Vastaajat kokivat myös, että kunnan päättäjät pitävät hyvin huolta elämisen edellytyksistä kunnan alueella. Asuinympäristö ja sen turvallisuus nähtiin tärkeänä ja hyvänä tekijänä Nivalassa, samoin perheen ja muiden läheisten merkitys korostui. Hyvät harrastusmahdollisuudet saivat myös kyselyssä hyvää palautetta, liikuntapalveluihin oli tyytyväinen yli 90 % vastaajista.

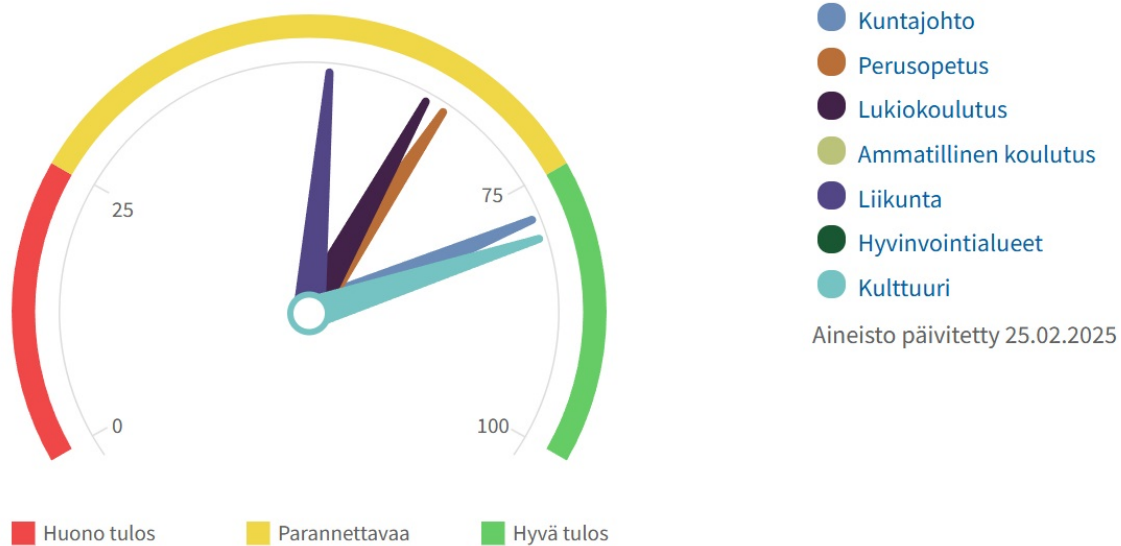
Vastauksissa kunnan asuntotarjonta, teiden ja katujen hoito sekä joukkoliikenne saivat kehittämistoiveita. Kaiken kaikkiaan kuntalaiset ovat edelleen hyvin tyytyväisiä kunnallisiin palveluihin, kaikista parhaimmat arviot saivat jätehuolto, energia- ja lämpöhuolto.

3.3.8 Nivalan TEAviisari

TEAviisari on terveydenedistämiseksi aktiivisuutta kuvaava mittari kuntien käyttöön, eli se kuvaa kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Nivalassa parhaimmat pisteet ovat saaneet kulttuuri, perusopetus, sekä kuntajohto. Parannettavaa vielä olisi liikunnan ja lukiokoulutuksen edistämistoimissa. Näissä osallisuuden edistämisessä olisi vielä paljon kehitettävää. Lisäksi erilaisten ohjelmien jalkauttaminen on vielä puutteellista sekä seurannan ja arvioinnin tekeminen.

Kaikki sektorit : Nivala 2024

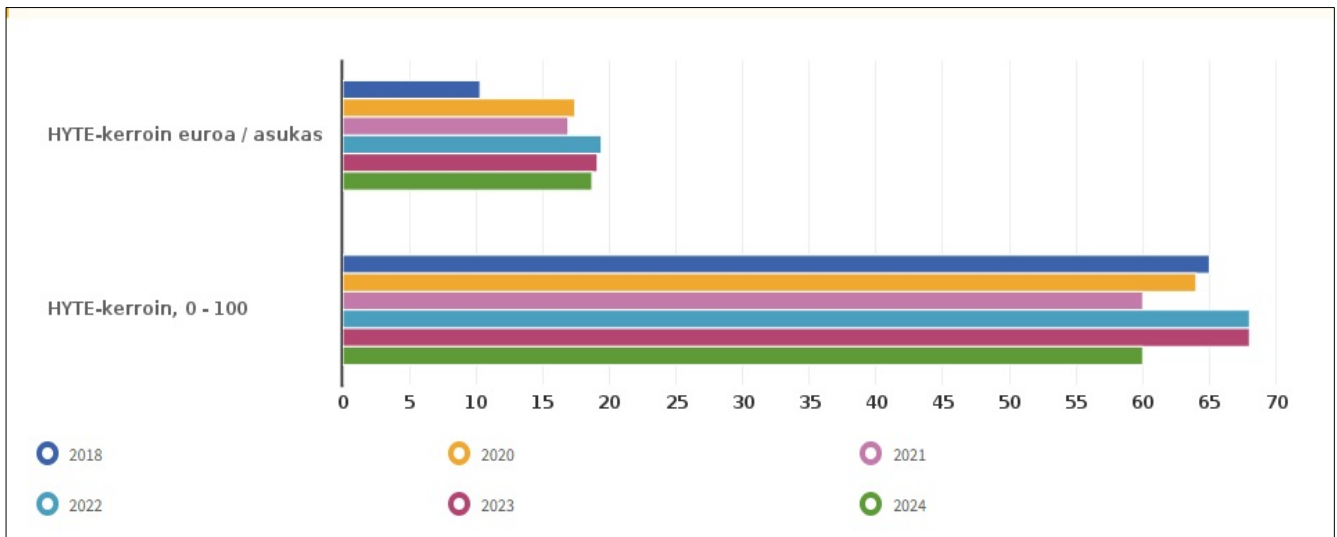

Pisteet	Nivala	Koko maa
Kaikki sektorit	68	70
Kuntajohto	78	83
Perusopetus	64	64
Lukiokoulutus	62	67
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	52	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	80	72

3.3.9 Hyte-kertoimen kehitys Nivalassa

Vuoden 2023 alussa kunnille aloitettiin maksamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa (HYTE-kerroin). HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Se määritellään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Nämä liittyvät kunnan johtoon, perusopetukseen, liikunta- ja kulttuuripalveluihin sekä kuntalaisten hyvinvoinnin tilan muutosta kuvaaviin indikaattoreihin.

HYTE-kertoimen perusteella määräytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuus. Kunnan saama summa lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / koko maan hyte-kerroin, joka vuonna 2024 oli 60. Laadukas ja laaja-alainen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on siis edellytys hyvälle HYTE-kertoimelle

Kuvio 8. Hyte-kerroin Nivala

4 VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty Nivalan kaupunginvaltuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua 22.5.2025.

Lähteet

Kuntalaki 2015/410. [Finlex](#)

Kuntaliitto. 2025. Kuntien palvelutuotannon kustannuksia. <https://www.kuntaliitto.fi/talous/kuntatalouden-tilastot/kuntien-tilinpaatokset/palvelutuotannon-kustannuksia>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2025. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 - valtioneuvoston periaatepäätös.

TEAvisari. THL. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet. www.sotkanet.fi

